

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De psychoanalyticus en het web

«Maak kennis met een bijzondere manier van psychologische hulpverlening. Niet iedereen denkt onmiddellijk aan internet bij het aanpakken van stress, depressie of paniek. Toch hebben al heel wat mensen baat gehad bij een internetbehandeling van Interapy. Interapy biedt volwaardige psychologische behandeling via internet. Behandelingen zijn zorgvuldig ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam. Samen met een persoonlijke behandelaar pakt u uw problemen op een gestructureerde wijze aan. Op door u gekozen momenten en op een door u gekozen plek.»

Aldus de homepage van www.interapy.nl. Wat voor de aan Interapy verbonden cognitief psychologen mogelijk is, lijkt voor de psychoanalytische methode voor altijd onmogelijk. Die werkt immers op geleide van het persoonlijke contact tussen twee werkelijke personen, en niet tussen twee teksten op computerschermen. Toch krijgen we bij het intypen van «Psychoanalyse, internet, psychotherapie» op Google 2600 resultaten, van groen tot rijp over psychoanalytisch-achtige therapieën op het web.

En ook uit de behandelkamer is het web niet meer weg te denken. Steeds vaker heeft een nieuwe patiënt voorafgaand aan de kennismaking met zijn therapeut hem of haar op Google opgezocht en blijkt anonimiteit een illusie. Wie vaktermen gebruikt, kan erop rekenen dat de patiënt deze op internet opzoekt, en er al dan niet op terugkomt. Afgezien van dergelijke randverschijnselen, is internet echter op een veel belangrijkere wijze niet meer te negeren. Kinderen en adolescenten groeien op met internet en staan op verschillende manieren veelvuldig met elkaar in contact. Realiteit en werkelijkheid kunnen daarbij door elkaar lopen en dat heeft allerlei gevolgen. Computerspellen, al dan niet online, maken het mogelijk in een virtuele wereld te leven. Wat zijn de positieve of negatieve gevolgen van deze ontwikkelingen vanuit psychoanalytisch oogpunt? Om de discussie hierover aan te zwengelen, schrijven we over dit onderwerp een essayprijsvraag uit, waarover u in dit nummer leest (zie de binnenzijde van het omslag).

Vanaf dit nummer speelt internet ook een rol in de communicatie met onze lezers. Regelmatig verschijnen in dit tijdschrift artikelen die bij lezers de behoefte tot discussie oproepen. Het schrijven van een ingezonden brief is voor velen te zwaar geschut, maar het internet biedt de mogelijkheid om dit

op een voor iedereen toegankelijke wijze te doen. De redactie biedt u vanaf dit nummer de mogelijkheid deel te nemen aan een doorlopende internetdiscussie en stelt per nummer steeds één artikel als focus voor. U kunt aan de internetdiscussie actief meedoen door via het e-mailadres tvpdiscussie@hccnet.nl een reactie te geven op het betreffende artikel. U kunt ook meedoen door op hetzelfde e-mailadres op te geven dat u graag op de hoogte wordt gehouden van de e-maildiscussie. Van tijd tot tijd levert de auteur van het besproken artikel ook commentaar. Alle reacties en het commentaar worden na ontvangst direct doorgestuurd aan degenen die zich via tvpdiscussie@hccnet.nl op de verzendlijst hebben laten zetten. Op die manier blijft u steeds op de hoogte van de lopende discussie. De internetdiscussie zal de komende maanden gaan over het artikel in dit nummer *Aan gene zijde van de psychoanalyse — De Schicksalsanalyse van Lipót Szondi*.

Nieuw in het tijdschrift is ook de rubriek «Naast de bank», waarin verschijnselen in het alledaagse leven met een psychoanalytische blik worden beschreven. Solange Leibovici bijt daarin de spits af met een geestige en interessante analyse van het RTL 4-programma *Een plek onder de zon*. Haar conclusie: verlangens dienen onvervuld te blijven.

Toevalligerwijs verschijnen in dit nummer twee artikelen waarin lijfelijke contactname, zo afwezig in het internetverkeer, centraal staat. In een schrijvende gevalsbeschrijving door Bas van der Hek en Elisabeth de Schipper lezen we hoe in een analyse de psychische gevolgen van constitutioneel eczeem en astma zichtbaar worden. De babyleeftijd van de patiënt werd al gekenmerkt door leren kokertjes om zijn armen, zodat hij zich niet kon krabben terwijl hij waanzinnige jeuk had. Later kwamen daar stinkende zalfjes en een veelomvattende allergie voor in de plaats, totdat vanaf de puberteit «alleen» het eczeem overbleef. De gevolgen voor de ontwikkeling van zijn lichaamsbeleving en het lijfelijke contact met zijn moeder blijken intens door te werken in een onvermogen tot contactname en een chronisch kwetsbaar zelfgevoel, dat op de verstoorde lichaamsbeleving werd opgebouwd. Op een abstracte, theoretische niveau vinden we de thematiek van de contactname terug in het artikel van Jan Scholiers over het werk van de Engelse analytica Frances Tustin. Haar leven wijdde ze aan het zoeken naar antwoorden op vragen als «Hoe weten autistische kinderen dat ze bestaan en wat voelen ze dan precies?» en «Hoe kunnen we die vroegste ervaringen bevatten?» Scholiers gaat in zijn artikel vooral in op haar werk van 1970 tot 1990 en verbindt haar inzichten met actuele cognitieve en bioneurologische theorieën. Het artikel beweegt zich daarmee in het spanningsveld van integratie dat de psychoanalytische theorievorming de komende tijd wel zal kenmerken. Nog even terugkerend naar mogelijke gevolgen van het computer- en internetgebruik: zou er een verband bestaan met de verhoogde aandacht voor contactstoornissen in de laatste twee decennia? Komen deze werkelijk meer voor of zien we hierin een weerspiegeling van de tijdgeest? In het derde artikel in dit nummer wordt

door Jens De Vleminck de bijna vergeten ‹Schicksalsanalyse› van de Hongaar Lipót Szondi beschreven, wiens theorie vooral in België lange tijd invloedrijk is geweest. Het is boeiend te lezen hoe ver voor de tijd van het geavanceerde erfelijkheidsonderzoek Szondi een theoretisch kader schiep waarin erfelijke factoren een rol spelen in het ontstaan van karakter en intergenerationele problematiek.

Veel collegae hebben zich dit nummer weer ingezet om u op de hoogte te houden van nieuw verschenen boeken en gehouden congressen.

Ten slotte wil ik u attenderen op het tweejaarlijkse symposium van het Tijdschrift voor Psychoanalyse, waarvoor u zich al kunt aanmelden. Op 10 maart 2007 wordt in Antwerpen een kleinschalig symposium gehouden onder de titel *Waarom de divan?* Elders in dit tijdschrift (p. 279) vindt u hierover meer informatie.

Frans Schalkwijk